

Länsstyrelsen
Värmland

Värmländska byggnadsminnen

Kvarnen i Filipstad

Kommun:	Filipstad
Socken:	Färnebo
Funktion:	Museum och galleri
Tillgänglighet:	Kvarnen är öppen för besök under museets öppettider.

Beskrivning

Den vitputsade kvarnbyggnaden är belägen invid Skillerälven i centrala Filipstad. På samma plats låg under första hälften av 1600-talet en stångjärnssmedja. Smidet lades ner 1654 och istället lät staden uppföra en kvarn. Kvarnen var i drift i 50 år innan den eldhärjades i den stora stadsbranden 1694. I samband med återuppbyggnaden drogs stadsprivilegierna in och den nyuppförda kvarnen hamnade nu i kronans händer. Kvarnen arrenderades ut och försålades så småningom till Lars Nackreij. Filipstadsborna var dock inte nöjda med att ha fråntagits sin kvarn och efter en segsliten process återfick staden, vid tiden betecknad som köping, ägandet år 1771. Trots bekymmersamma tider gav kvarnen sådana inkomster att ett mjölnarboställe kunde köpas in och bidrag kunde lämnas till såväl kyrko- och brobyggen som inköp av brandredskap med mera. Vid slutet av seklet var den gamla kvarnen i trä i så pass dåligt skick att man började planera för en ny.

Den nya kvarnbyggnaden som uppfördes i sten stod färdig 1807. År 1835 återfick Filipstad sina stadsprivilegier och kvarnen kunde åter rätteligen kallas för stadskvarn. I slutet av 1850-talet var den utbyggd med tre par stenar för sädesmälning och ett par för särskild sikt- och grynmalning. Ett par decennier senare tillkom ytterligare två stenpar samt elevatorer och transportörer. 1887 uppfördes den första kraftstationen i Filipstad. Kvarnen utrustades nu med elmotorer för driften av kvarnmaskineriet och kort därefter byggdes kvarnen om till valskvarn. Två valskvarnar av senaste modell installerades då på första våningsplanet.

Under de sista decennierna levererade kvarnen en stor del av sitt mjöl till stadens spisbrödsfabrik, Filipstads Bageri AB. Bageriet, som grundades 1904, växte snart till ett betydande företag och hade redan efter några år ett 50-tal anställda. På 1930-talet ändrades namnet till AB Wasa Spisbrödsfabrik. Leveranserna till fabriken bidrog sannolikt till att moderniseringar skedde i kvarnen så sent som 1934. Den var därefter i drift i ytterligare några år innan verksamheten upphörde en bit in på 1940-talet. Efter nedläggningen kom byggnaden att nyttjas både som sädesmagasin och förråd. Sedan 1986 har byggnaden tjänat som museum. Museet drevs i kommunal regi fram till 2003 då Kulturföreningen Kulörta Lyktor övertog verksamheten.

Skyddets omfattning i sammandrag

Skyddsföreskrifterna omfattar exteriör, stomme samt äldre fast inredning.

För fullständiga skyddsföreskrifter, kontakta Länsstyrelsen.

Lästips

- Axelson, C (red), *En bok om Filipstad – minnesskrift med anledning av Filipstads 350-årsjubileum 1961*, Filipstad 1961

Ändringsinformation

Datum: Kommentar:

2007-11-09 Första versionen - huvuddelen av informationen hämtad från tidigare byggnadsminnesbeskrivningar.